

A HISTORIA DO "ÚLTIMO CONVERSO"

Por: José M.ª López-Dóriga Aymerich

Era un atardecer do mes de agosto do 1973. Sobre Vigo aboiaba unha espesa néboa que abrazaba á cidade dándolle un aspecto outonal a aquela tarde de verán. Sobre as rudas e molladas lousas do empedrado chan da rúa Real, onde naquel entón compartía eu con tres amigos un antigo piso,

dirixíame errante, sen rumbo fixo, escoitando soar as afastadas sirenas dos barcos da ría e tratando de descubrir entre a néboa as torres da Colexiata, cando dun vello e escangallado bar, algo me chamou a atención. Do interior saía unha voz augardentosa acompañada dun peiteado de guitarra que entoaba unha estraña melodía. Curioso entrei e, ante os meus ollos despregouse unha típica ilustración dunha taberna mariñeira de calquera libro que fale das nosas costas.

Á dereita estendíase unha desfeita barca de madeira dentro da que, nun extremo, o dono, alleo a todo o que acontecía, lía o Faro de Vigo. Noutro extremo e nunha antiga cocíña de gas, a súa muller enredaba coa ola do caldo que impregnaba todo o local dun cheiro forte e algo rancio. Sobre ela colgaban, suxeitos duns cordeis, unhas restras de chourizos, un xamón e unhas ramas de loureiro. Entre ambos estendíase un longo espello con desconchones nos extremos e con grandes letras vermellas na parte superior que, facendo un semi arco, rezaba: "BAR AVIA, vinos y tapas". Debaixo deste, un moble sotabanco amoreaba botellas de licor e de viño e unha arcaica caixa rexistradora languidecía nun recuncho.

No exterior da barra e acobadados nela, dous paisanos apuraban sendas cuncas de espeso viño tinto.

No lugar oposto, estendíanse varias mesas cadradas coa tapa de mármore branco e pé de ferro fundido, ocupada soamente unha delas por catro clientes que, entre o fume dos seus cigarros, distinguíaselles atenazando fortemente o naipe, xogar a súa partida de tute subhastado.

Nun canto amontoábanse varias pipas de viño, a onde se dirixía de vez en cando o propietario para encher as ventrudas xerras brancas coas que abastecía as cuncas dos sedentos clientes. Ó lado destas, atopábase unha longa mesa de madeira cuberta cun mantel de

hule a cadros azul e branco e a ambos lados ocupábano longos bancos corridos. Nesa mesa atopábase o que chamara a miña atención; na cabeceira, sentado nunha cadeira e engruñado sobre unha gastada guitarra, cantaba un home, de idade indefinida, unha estraña e melancólica balada, mentres ensimesmados sobre os bancos, varios mozos de ambos sexos, escoitaban calados.

Sobre o hule da mesa, xerras de viño, cuncas, cinzeiros, tabaco rubio e negro e un enorme e misterioso cofre de madeira.

Senteime con eles, bebín, fumei e aplaudín ó home da guitarra e a medida que avanzaba a tarde e entraba a noite, o local íase enchendo.

Varios dos xoves deixaban os seus sitios que pronto outros ían ocupando e a medida que os deixaban, depositaban no cofre da mesa o importe que estimaban custaría o viño e o entretemento.

A noite foise facendo camiño. Na mesa, e ó redor dela congregábase cada vez maior número de xente. O taberneiro facía rato que deixara de ler o Faro e afanábase en apuntar nun caderno o que na mesa grande se consumía. Sobre o hule da mesa había xa cuncas de caldo, tortilla, xoubas e pementos, e a medida que se pedía, depositaban no cofre o valor estimado

da consumición. Este tivo que ser baleirado en varias ocasións, e o encargado diso era o home da guitarra que, á súa vez, gardábao nos petos dun raído chaquetón azul mariño que colgaba no respaldo da súa cadeira e que eu me preguntaba que utilidade tería nunha tarde de verán.

O home alternaba as cancións cunhas belas historias, todas elas ambientadas no casco vello de Vigo, “intramuros”, dicía el. Sorprendeume, non que tivera tanto coñecemento sobre o tema, senón o descoñecemento que eu tiña, e iso foi o que me terminou de engaiolar.

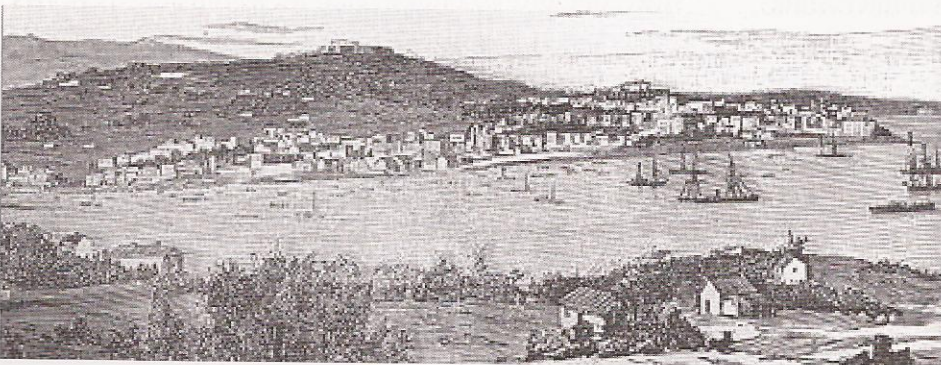
Abandonamos o bar ben entrada a madrugada, despois de que Ruí, que así se chamaba o home da guitarra, fixera contas co dono do bar e gardara nos petos do seu gastado chaquetón o que sobrara que, polo que eu puiden observar, tratábase dunha cantidade considerable... Fora unha boa noite.

Estabamos sós, e dirixímonos rúa Real abaixo. A néboa pechárase máis e mollaba o vello lousado do chan que brillaba baixo a luz amarelada dos farois. Ruí empuñaba cunha man a asa da funda da súa guitarra e baixo o outro brazo, levaba o cofre dos cartos. Iso, e a súa guitarra formaban parte do seu exíguo patrimonio e o que acontecera durante a tarde – noite era o seu traballo habitual ... contar historias e cantar cancións.

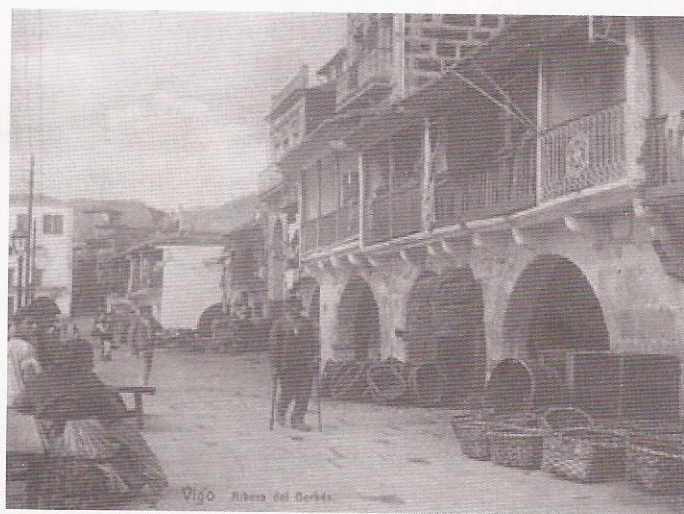
Ó chegar á casa na cal eu vivía, díxome: - Nesta casa viviu e morreu o “último converso” e aquí sucedeu unha dramática historia que, sen coñecer o “casco vello” de Vigo non che podo contar.

Intrigado, quedei con el para o día seguinte, para que me ilustrara sobre o “casco vello” e me relatara a enigmática historia do “último converso”.

Ó día seguinte, ben entrada a mañá, comezamos a pasear por Vigo, “ese fascinante milagre do mar” e, polas súas labirínticas rúas da cidade antiga e ignorada, comezou a degrañar a súa historia:

“Corría o ano 1859. A nosa fiel e mariñeira vila, atopábase, dende 1656, cinguida cun cinto de murallas. Seis portas as gardaban: A do Sol, a do Placer, a da Falperra, a da Ribera, a da Lage, e a de Gamboa. Neste pintoresco barrio, coas súas ramificadas e pinas rúas, bautizadas con nomes mariñeiros, onde redes tendidas ó sol e a viva acuarela de traíñas e pesqueiros ofrécennos os seus mellores aromas de sal, breas e alcatráns... discorren as rúas Peñasco, da Anguila, do Pez, de Pobladores, Peligros, Pescadores, Rúa Alta e a raíña de todas, por algo se

Ile chama así, a Rúa Real. Nela, e onde ti vives agora, habitaba Samuel, un vello xudeu converso que tiña catro fillas e un fillo.

Samuel era ourive, e no baixo da súa casa dispoñía dun taller de pratería onde elaboraba fermosas pezas de ouro e prata que el mesmo fundía na fragua. Eran os seus mellores clientes, os adiñeirados comerciantes e o clero, para o cal confeccionaba crucifixos, relicarios e todo tipo de obxectos relixiosos.

Tiña tres fillas maiores, ás que el mesmo se ocupara de casar con importantes industriais cataláns afincados na cidade. Seguíanlles o seu fillo Tomás de 22 anos e unha preciosa criatura de 19 anos, o máis prezado don que a súa esposa lle deixára xusto antes de falecer.

María, que así se chamaba, era a que se ocupaba das tarefas domésticas, mentres que pai e fillo ocupábanse de dar saída ós innumerables encargos do seu taller.

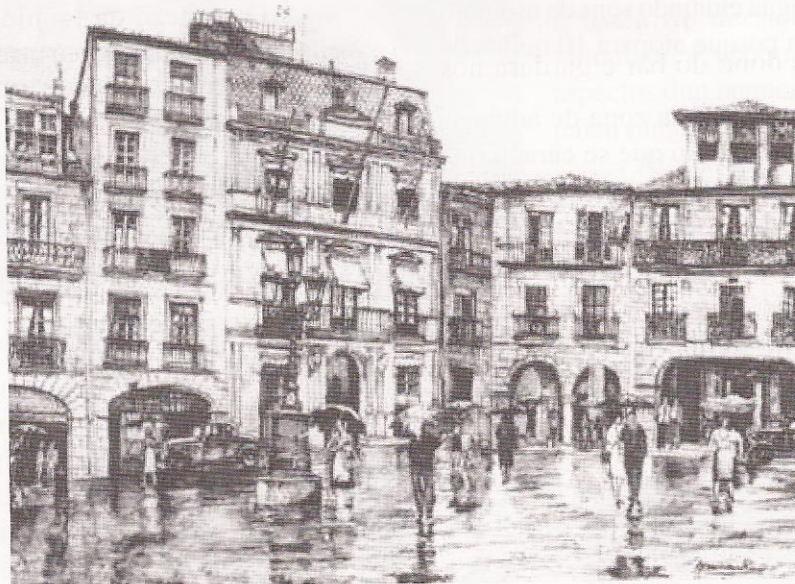
Aínda que converso e fervoroso practicante da súa nova relixión, asistía, acompañado

dos seus dous fillos, á misa de 12 tódolos domingos na Colexiata e celebraba todas as festas de gardar. Era un estudioso do Torá e instruía ós seus fillos na fe xudaica. Iso, e o feito de que ó seu taller tamén asistían xentes pobres para vender vellos obxectos de ouro e prata, que lles axudaba a conseguir algúns cartiños antes de partir cara a emigración, non lle facía, o que se di, moi popular entre a veciñanza.

María era extraordinariamente fermosa, tiña longos cabelos louros e unha pel acanelada que combinaba cos seus preciosos ollos verdes que cambiaban de tonalidade segundo as horas do día. Por ela morrían pescadores, comerciantes, militares,... Pero o seu pai, fiel gardián, tiña reservada para empresas maiores. Ninguén, nin rico nin pobre, era digno dela e gardábaa máis, que á máis prezada xoia do seu taller.

Un mal día, apareceu polo taller un xove oficial de artilleira, abraiante co seus ros e o seu uniforme e María namorouse del. Este home, xogador e rifón, acudía ó taller para empeñar un artístico e repuxado reloxo de prata que colgaba dunha grosa cadea, tamén de prata. Tiña o reloxo, na súa parte traseira, unha tapiña que se abría e mostraba unha borrosa e ilexible inscrición.

Samuel, cheo de cobiza, ofreceu ó militar unha importante suma de diñeiro e deulle a asinar un documento polo cal comprometíase a devolverllo cos seus intereses, nun prazo de seis meses, e de non facelo así o reloxo cambiaría de propiedade. O militar apresurouse a asinalo e saíu do taller co seu diñeiro. Pronto transcorreron os seis meses e o diñeiro desapareceu dos seus petos cunha asombrosa rapidez. O día anterior de expirar o seu contrato, presentouse na casa de Samuel para solicitarlle unha demora. Este negouse e recordoulle que, se non se presentaba ó día seguinte, antes das 12 da noite, cos cartos que lle debía, o reloxo pasaría a outras mans.

Furioso e vermello pola ira, o militar abandonou o taller xurando vinganza. Facía tempo que se fixara na bela moza, que lle miraba engaiolada ó saír de misa ou no paseo dominical na Praza da Constitución a onde el asistía galán e fachendoso, lucindo o seu abraiante uniforme e a súa ben coidada perilla.

O seu maior interese dende entón, foi roldala, acosala e engarguelala con imaxinarias historias e irreais promesas, ata que acabou rendéndoa. Unha vez conseguido, deu por finalizada a súa ruín vinganza deixando ó moza embarazada.

María morreu de pena e de vergoña ó cabo de dous meses, non sen antes confesar ó seu irmán a causa do seu mal.

Esa mesma noite, Tomás, cheo de ira e de dor, foi a polo militar, esperándolle á saída da taberna da rúa da Amargura a onde soía acudir. O militar ó saír e ver a Tomás fóra de si, esgrimiu o coitelo que sempre levaba disimulado na súa casaca e cando este se achegou, dunha certa puñalada, atravesoulle o corazón.

Samuel, ante tanta desgracia, apareceu ó cabo de tres días, colgado da viga que suxeitaba a grosa cadea da súa fragua... Entre os seus dedos, enroscado, colgaba a cadeiña que suxeitaba o reloxo ó que se lle abrira a tapa e, na que xa pulida, líase claramente a inscrición que facía alusión ás horas: VULNERAT OMNES, ULTIMA NECAT (<Todas hieren, la última mata...>)."

Asombrado de que isto ocorrera, xunto onde eu vivía, pedinlle a Ruí que me seguira contando historias... pero contestoume:

- Cando coñezas o Arco de Quirós, a rúa Imperial, a rúa Oliva, a rúa Triunfo, a Praza da Constitución, a Praza das Cebollas, etc. quizais che conte máis historias, pois cada unha delas ten a propia.